

Zgodnja

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četert leta 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana za leto 4 gold., za pol leta 2 gld., za četert leta 1 gl; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIX.

V Ljubljani 8. kimovca 1876.

List 36.

Pogovori.

XV.

Katoliška Cerkev je sveta.

(Nesveti udje v sveti Cerkvi. Dar svobode in prisiljenost, ljulika med pšenico. Cerkev greh vselej obsojuje. Ločenje države od Cerkve.)

Vprašanje. Pojasnoval si mi v zadnjem pogovoru, da je katoliška Cerkev sveta; pa ena reč me zmeraj moti. Če je Cerkev res sveta, kako pa da je v nji toliko pregrešnih, nesvetih udov, toliko goljufov, krivičnikov, nečistnikov, ubijavcev, prostomišljakov, raznih hudodelnikov, s kterimi so tudi ječe napolnovane? Sveto drevo, pa tako nesvét sad, kako je to mogoče?

Odgovor. Pred vsem moram oporekati zoper ugovor: „sveto drevo, pa nesvet sad“, ker sv. Cerkev ni vzrok in začetnica greha svojih otrok, temuč otroci sami so vzrok pregréh, ker nočejo po njenih naukih živeti. Vsi udje bi bili sveti, ako bi se zvesto držali naukov svoje sv. Cerkve.

Dalje pa te moram opomniti na dar svobode, ktere ne Bog in ne sveta Cerkev ne iztrebljuje; zakaj če sem k čednosti, k svetosti zgolj in samo primoran, ima moja čednost ravno tako malo zaslužnja, kakor ga ima zaperti tat, da ne krade in delavec na galeji, da dela, ker berič s palico za njim stoji. Kristus sam je torej prerokoval, da v njegovi Cerkvi bo ljulika rastla med pšenico in to se spolnuje in se bo spolnovalo do konca. Toda gorjé bo le ljuliki, ki je Kristus ravno tako prerokoval, da jo bo poslednjič dal porovati in v ogenj vreči; pšenico pa bo spravil v svoje žitnice.

V. Ali ni pa to vender žalostno, da verniki sami in dostikrat še taki, ki so pred vsimi drugimi dolžni s čednostmi svetiti, pohujšanje dajejo?

O. Gotovo je to vsega obžalovanja vredno; vender to svetosti sv. Cerkve ne zadeva in ne more otemniti, ker Cerkev vselej vsako grešno djanje obsojuje in prepoveduje tudi grešne misli in želje ter enako tudi za notranjo svetost skerbí. Iši v življenji Jezusa začetnika, v cerkvenih naukih, zapovedih, svetih, opravih in šegah, v sklepah cerkvenih zborov, v pečatnicah papeških: nikjer ne najdeš nič, kar bi dopustilo ali le terpelo prestop božjih in nraavnih postáv. Če pa v vsem tem nahajaš le to, kar je pravično, dobro in sveto; moraš spoznati, da grehi vernikov se morajo pripisovati le njim samim, njih lastni spačenosti, ne pa sv. Cerkvi. (Maurel, „die Kirche“ str. 67 in 68.) Grešili so viši in nižji, grešili kralji, vlade, grešili katoliški narodi in posamezni katoličanje; pa Cerkev je vselej svarila pred grehom in nikoli ne privolila v greh.

V. Omenil si vlade; ali ne grešijo dandanašnji mnoge vlade, ki države ločujejo od Cerkve, — je to pripušeno?

O. Ako se to godi v škodo in pogubo državljanov, je ravno tako malo pripušeno, kakor telo ločiti od duše. Deržavo namreč vladajo ljudje, vradniki, kterim je ravno tako malo pripušeno grešiti zoper Boga in Cerkev, kakor drugim ne, ako jim je mar za svoje lastno in bližnjega zveličanje. Vlado, deržavo, ločiti od Cerkve se torej pravi: vernike ločevati od njih Cerkve. Očitno je ravno dandanes, koliko nesvetost v svojih postavah skazujejo vlade, ki se od Cerkve ločijo. Dajejo namreč take postave, ki so Cerkvi mnogotero škodljive, ali pa ki so naravnost zoper vest vernikov, potem pa jih kaznujejo v ječe zapirajo, preganjajo, češ, ker postave prelomljujejo! Italija in druge dežele so nam priče, kako vlade s svojimi postavami in naredbami v poganstvo nazaj lezejo, ktere se od Cerkve ločijo. Tako je delalo svoje dni bizanško cesarstvo, in nasledek je bil, da je uboge narode spravilo v turško sužnjost, iz ktere se nikakor ne morejo izkopati.

Kaj je prišlo jutrovim kristjanom iz Carigrada?

Bizantinska deržava si je bila svoje dni cerkev čedalje huje podklonila pod svojo oblast; cerkev ni mogla več spolnovati svoje naloge ter narodov prav odgojevati; bila je vedno bolj nasproti Kristusovi Cerkvi. Kakor pa se je jutrova cerkev odcepovala od Rima, tako je prihajala v veči sužnjost in postala nerodovitna za pravo odgojo ljudstva. Farizejski odpadnik in zapeljivec Photius je bil vladino orodje v Carigradu. Bil je v pajdaštvu z Bardom, svojim stricem in ljubljencem slabotnega cesarja Mihaela III, kterege je imel čisto na motozu. Bivši sam poprej stotnik cesarjeve straže, si je po pregnanji poštenega patrijarha Ignacija v 6 dnéh ukazal vse posvečevanja do škofovstva podeliti in posadil se je na patrijarhov stol. Kar je Photius bil v velikem začel, to je Mihael Cerlarus po velikem pozneje doveršil, namreč odpad Carigrada od edinosti sv. katoliške Cerkve. Spačena bizantinska deržava je namreč poštene patrijarhe v pregnanstvo gonila, od Rima odpadne lizune pa na patrijarhalski stol povzdigovala. (Na podobno sléd so jéli stopati zdaj, Bismark s svojim Reinkens-om, pa tudi že nekoliko na Švicarskem, in kolikor toliko na Parskem s svojim Dollingerjem, čo tudi ne še v toliki meri.)

Z odpadno vlado in odpadnimi patrijarhi so težéli jutrovi kristjani v Carigrad k razkolstvu, namesto v

Rim k edinosti. In kaj so dosegli? Turčin je prilomastil, razdjal jutrovo (bizantinsko) cesarstvo in vzel tudi Carigrad (1453), gujezdo tolikega sovraštva zoper latince in katoliško Cerkev. Velika Srbija pa je bila premagana že 15. rožnika 1389 na Kosovem polji. To je bil konec nezvestobe in sovraštva do Kristusove Cerkve in odpada od nje. Kaj so kristjanje terpelili že o tistem času, kaj pozneje, tega ne more pero popisati.

Naj bi se bili kristjani na Jutrovem obračali v Rim k središču edinosti v svojih britkostih ter poslušali Očeta vsih versikov: bili bi tudi med seboj edini ostali in nikoli bi ne bili prišli v tako strahotno sužnjost. Silili so v Carigrad ali bili saj prisiljeni: in kaj so prejeli iz Carigrada, odkar so se od Rima odtergali? Kdo ne vé, kaj je jutrovim kristjanom le poslednji čas došlo iz Carigrada?

Turki so že v mirnih časih s kristjani delali dostikrat gerje kakor z živino, kaj že le v vojski in o kakih uporih, kakor je ravno sedaj! Blizo 500 lét tare zlasti Slovane prebridki turški jarem. Turk, ko je dobil dežele v pest, je kristjanom vse pograbil. Zemljiše je vse turško; kristjan dela, turčin pa je njegov trud, lenobo pase in samopašno živi. Ni je rečice, od ktere bi ne moral kristjan desetine plačevati. Verh tega pa ima še deset družih davkov, n. pr. po 2 gl. 40 kr. od glave, davek od zemljiša in hiše, desetino za sultana, davek od vaake živali, ki se na pašo goni, poseben davek od velike živine, od svinj, od bučel, od bučelskega roja posebej itd. Zraven vsega tega delajo vradniki, najemniki, turški posestniki strašno samovoljno s kristjani. Dostikrat desetino prodajo, si jo dajo odkupiti; ako pa vidijo, da je letina nekoliko boljše, se pridervi komisija in na novo preiskuje in ceni. Gorje revežu, ki bi le besedico zinil zoper to: precej v ječo z njim, ali pa si tudi ni življenja samega svést! Pri takem žaljenji in odiranji veliki in manjši turški vradniki, turški posestniki in plemenitniki bogaté, kristjan pa revšino gloda!

Naj strašnejše pa je, kar so besni turčini letos mesca majnika počenjali z ubogimi Slovani, posebno na Bulgarskem. Dolgo so turčini in njih prijatli tajili turške grozovitosti, vendar so le prišle na dan; pa tako, da stermi vsa Evropa in tudi turški prijatli glave vzdigujejo. Ko so marsikteri časniki veliko pisarili o tako imenovanem „mrtvem možu“ in „truhi Turčiji“ ter želje razodevali, naj se Slovani vzdignejo in spodé Turka iz Evrope, smo večkrat omenili, kolika nevarnost žuga kristjanom, ako se bo razdražil turški fanatizem. Tako se je res zgodilo. Med drugimi se je vzdignilo mesca majnika nekaj vasi na Bulgarskem. Turška vlada pa je zagnala med nje besnih Čerkesov, turških prostovoljcev (baši-bozukov) in nizamov (redne vojske), ki so kakor volkovi planili na keršanske vasi in na vse načine mesarili, morili, klali, skrunili ne le zadolženih, ampak tudi starce, žene, otroke ter vse, kar jim je pod roke prišlo. Čedalje več trinoštev se sliši; veliko pa se jih naj berže še ne zvé, ker so se Turki Bulgarom hudo grozili, če kaj povedó poslancem, ki prihajajo pozvedovat, kaj se je godilo.

Te strahovite trinoštva so časniki popisovali, turški prijatli pa tajili; zlasti angleški prvi minister Disraeli je na vprašanja poslancev terdil, da so poročila presiljene. Poslal je bil vendar v Bulgarijo Baring-a, da naj to preišče in poroča, kar je resničnega. In kako strašne reči je Baring vidil z lastnimi očmi in slišal od družih! Podavile so te pošasti tisuče in tisuče Bulgarov. Konzuli ruski in francoski in železniški vradniki pravijo, da je do 100 mest požganih in 25.000 do 40.000 ljudi umorjenih. Drugi stavijo 60—70 krajev požganih in 15.000 ljudi umorjenih; pristavljajo pa, da to turškega trinoštva nič ne olepšuje, če bi jih tudi res le toliko bilo. Samo

okoli Plovdiva so končali 10.000 ljudi in 1000 merličev pustili nepokopanih. Kako so turške zverine trupla razkosovale in jih pesom metale, kako male dečke in deklice trinoško mercvarili, dokler niso revéki izdihnili, to je strašno slišati!

Naj strašnejše so delali v mestu Batok-u. Ahmed-aga, policijski načelnik nad baši-bozuki, je ondi s svojimi pošastmi blizo 8000 ljudi pomoril, dal zažgati šolo, v kateri je bilo 200 žen in otrok. In ta zvér je za plačilo postala paša. Baring s tovarši bližajoč se mestu Batok-u je zadel na tropo psov, ki so gledali veliko človeških glav, ktere so tam okrog ležale zraven kupa okostnjakov še v obleki. Našel je ondi 100 oglodanih glav. Mesto je bilo vse razderto, povsod so ležale mrtvaške glave in kostnjaki žensk in otrok med posipi, in z mnogih gláv so še viseli ženski lasje. Pri cerkvi je bilo vse polno glav in trohnečih trupel. Strahovit je bil smrad. Še le bolj grozno je bilo v cerkvenem ogradu; ves prostor je bil nasut z merličmi za 3 čevlje visoko, pokrivala jih je še obleka, roke, glave, noge so ležale vse križem, med njimi mnogo drobnih ročic, glav in nožic 3—4letnih otročičev. Znotraj v cerkvi je bil prostor naterpan z merličmi. Pred cerkvijo in po cerkvi je ležalo do 3000 merličev, in celo mesto je bilo polno nepokopanih umorjencev, in koder so bili malo zagrebni, so jih gladni pesi izkopavali. Mesto poprej z 9000 prebivalcev jih je imelo le še kacic 1200 živih.

In kako je klavec Ahmed-aga Batočane preslepil, da jih je ložej razmesaril? Lagal je prebivalcem, da se jim ne bo nič žalega zgodilo, le vse orožje iz mesta naj oddajo; rekel je: „Če vam le naj manj žalega storim, hočem svinjsko meso jesti, se pokristjaniti in guglo (bulgarsko kapo) nositi!“

Kadar so mu pa na 3 velikih vozovih poslali orožje na homec, kjer je imel svoj stan, je zdajci enega spremljavcev vstrelil, druge pa je nazaj poslal s poveljem, da vse zlato in vse dragotine iz mesta morajo sem gori spraviti. Niso pa Turki tega čakali, temuč sami so se uderli v dolino na rop in klanje. S strahom so reveži prebivalci narazen bežali, ko so jim baši-bozuki rekli, da od viših imajo povelje vse poropati in pomoriti. Mestnega prednika, pri katerem si je Ahmed-aga sam stanovanje izvolil, so pervega na raženj nataknili tako, da mu je na vratu prišel iz života, in so ga živega pekli. Kako grozovito in nesramno so delali z ženami, kdo bo to popisoval! 70 deklic pa so Turkom sosednjih vasi prodali. — Še veliko ostudnost tudi iz družih krajev popisujejo, pa naj bo to za zdaj dosti.

„Gospodar“ k takim preneznanskim gnjusobam pristavlja: „Kristjanom po Evropi so liberalci povsod naložili strahovite bremena in plačila za vojake, zemlja in morje se trese pod dragim vojnim orožjem — a za uboge slovanske in keršene Bulgare na Turškem se nihče ne gane! Taka Evropa je res vredna, da bi jo divji Turki zopet vzeli pod svoje kruto varstvo!“

Mi pa naj pristavimo: „Lejte, kaj je prišlo kristjanom iz Carigrada, ki niso hotli Rima!“ Kdor res ljubi nesrečne naše brate na Jugu, naj skerbi za njih zednjenje s pravo Kristusovo Cerkvijo. Kadar so se Izraelci svoje dni v svoji sužnjosti k Bogu obrnili, je bilo sužnjosti hitro konec. Ta zgled naj posnemajo Jugoslovani, od tod sije zvezda rešenja in boljših dni.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Šmartna pri Kranji. (Jezusovo sv. Detinstvo.) — Bogoljubno delo Jezusovega sv. Detinstva za rešenje ajdovskih otrok iz časne in večne reve po vsi katoliški

Evropi prelepo raste in napreduje, od kar je na Francoskem od pobožnega škofa iz Nansi-a, Karola Avgusta pl. Forbin Janzon-a, bilo leta 1842 ustanovljeno.

Od leta 1843 do leta 1874, t. j. v 31 letih, je bilo za odkupovanje ajdovskih otrok denarja nabranega 13.087.000 gl. Od 1862 do 1873, tedaj v 11 letih, je ajdovskih otrok keršenih bilo 3.919.663. Izrejenih pa 410.043.

Tudi Avstrija se je tega bogoljubnega dela lotila, od kar je bil francoski kralj Z^{am}, ravnatelj tega opravila v Parizu (ki je bil leta 1851 prišel na Dunaj), cesarsko rodovino za to pridobil, in je bila bratovšina Jezusovega sv. Detinstva v mnogih avstrijskih škofijah po preč. škofih poterjena in priporočena. Od 1. aprila 1873 do 31. marca 1874, tedaj v enem letu, je bilo v 20 avstrijskih škofijah za to bogoljubno delo nabranih 8000 gl.

Vender je ta znesek milih darov v omenjeni bogoljubni namen le majhen, ako se primerja mali deželici Belgiji, ktera šteje komaj četerti del toliko katoličanov, kolikor jih je v Avstriji, in je v letu 1871 ondi nabranih bilo za to 78.000 gl.

Po naši Kranjski deželi je bratovšina Jezusovega sv. Detinstva ljudstvu le malo znana, ali saj malo ustanovljena. Le v Kranji, v Šmartnem pri Kranji, in na Zalem logu so te bratovšine, kot hčere matere bratovšine Jezusovega sv. Detinstva, ktere so v zvezi z vesoljnim zastopnikom in oskerbnikom avstrijskih bratovšin Jezusovega sv. Detinstva, o. Edmundom Hagerjem v Solnem gradu (Katecheten am Nonnberge O. S. B. in Salzburg). (Zapisanih je sicer tudi v Ljubljani in drugod po deželi pecej, če tudi niso podružnice ustanovljene.) Perva v Kranji je štela konec 1875. leta 410 udov, pod vodstvom in oskerbništvom gospé Kancijanile Mesnerjeve, vdove; v Šmartnem pri Kranji pa 147 udov. V letu 1875 je prednik bratovšine v Šmartnem pr. Kr. o. Edm. Hager u pisal in ga prosil naj mu pošlje novih podobic a slovenskim tekstom za nove ude, kateri bodo še pristopili; dal jih je v Cahen u na Nemškem natisniti, in poslal jih je namesti prošernih 500 pa 30.000, t. j. trideset tavnent. Tolikega števila podobic sem se ustrašil, in pišem mu: Kaj da je mislil, da mi jih je toliko poslal, saj sem jest le fajmošter in vpliva do družih fará nimam. — Na to mi je odpisal: Da naj skušam bratovšino Jezusovega sv. Detinstva po Slovenskem razširjati, tedaj tudi po Slovenskem Štajerskem; in da bi se ljudstvo z delom Jezusovega sv. Detinstva soznanilo, je nasvetoval nemške bukvice „die Mission der Kinder“, v Slovensko prestaviti in kacic 20.000 iztisov na stroške vesoljne bratovšine natisniti dati, in jih razširjati. Zgodilo se je to, in verh tega je dal sam v Solnem gradu natisniti trideset tisuč iztisov litanij od Jezusovega sv. Detinstva. Rekel je: Okraj po Krajnskem in slovenskem Štajerskem je zadosti velik, ako se bodo gospodje duhovni bogoljubnega dela Jezusovega sv. Detinstva poprijeli, da bo podobice, litanij in bukvic „Misijon otrok“ v dveh letih popred manjkalo ko oatajalo. Ali se bo to spolnilo, ali ne, se bo vidilo. Bukvice „Misijon otrok“ so naročnikom „Zgodnje Danice“ že razposlane. Bukvic, litanij in podobic Jezusovega sv. Detinstva dobi brez plače vsak duhoven, kateri se tega pobožnega opravila poprijeti hoče, pri gospodih na zavitku zvezka „Misijon otrok“ zaznamnjanih, pri kterih naj se osebno ali pismeno oglasiti potruđi, in naj tudi oddaja brez plače vsakemu, kateri pristopiti hoče k bratovšini Jezusovega sv. Detinstva, 1 podobico, 1 „Misijon otrok“, in 1 litanije; pri ne-udih se utegne za 1 zvezek „Misijona otrok“ tirjati 1 kr., da bo saj za poštnino.

Ni ga kmalo dela, po katerem bi se toliko duš dalo v nebesa spraviti, kakor delo Jezusovega sv. Detinstva; novokeršeni, ki (po zaverženji ajdovskih staršev sterpinčeni) večidel po svetem kerstu umerjejo, nedolžni in v belem oblačilu gnade božje pridejo v nebesa med angele Božje, kjer bodo svoje dobrotnike in rešitelje dosti bolj spoznali kot tukaj in gotovo hvaležni za nje Boga prosili. In Bog, kateri je obljubil, da tudi on, kateri podá kozarec merzle vode bratu piti iz ljubezni, ne bo zgubil svojega plačila, bo mar v plačevanji tolikih dušnih in telesnih dobrot kaj dolžan ostal? Bratje! v večnost sabo družega ne bomo vzeli, kakor svoje dobre dela! „Opera enim corum sequuntur illos.“

Iz Gorice, 26. avgusta. Zadnjič sem Vam obljubil, da Vam bom sporočil o vspehu nastopa pevskega društva „Slavec“ pri maši 24. avgusta. Z veseljem pišem te verstice, ker „Slavec“ je tudi na polji cerkvenega petja pokazal svoje moči, ob enem pa tudi svojo spretnost. Napovedana in odločena je bila za ta dan lepa Oberhofferjeva maša s prim. nima vlogama „O quam suavis“ in „Jesu dulcis memoria“ kot graduale in ofertorij. „Slavec“ (pelo je nekaj čez sto pevcev) je svojo nalogo dobro zveršil. Se vé, da ni bilo brez vsake napake, izpeljava je bila precej natančna, korektna in vidilo se je, da si je pevovodja g. Hribar mnogo prizadejal, da je tako raznovertne ljudi tako enakolično izuril. Maša, kakor tudi graduale in ofertorij vse je šlo dobro, nekteri oddelki maše prav dobro, naj boljše pa — vsaj po mnenji nekaterih — en del glorie, kredo in Agnus Dei z Dona nobis pacem. Občinstva mnenje je bilo enoglasno pohvalno, cerkev sv. Ignacija, v kateri se je imenovala maša pela, bila je čez in čez napolnjena, vdeležilo se je te maše mnogo prav odlične gospóde, naj imenujem samo, da so bili nazoči prevzvišeni gospod nadškof goriški dr. Golmajer, škof Teržaški monsig. Dobrila, monsig. Rajčević, deželni glavar grof Coronini, okrajni glavar baron Rechbach, mnogo druge gospode in sploh, kar se kaj meni za cerkveno petje. Veliko mašo je med asistenco ob desetih služil mestni župnik gosp. Kumar. Že dolgo prej pa je bila velika cerkev napolnjena, morda ni bila kmalo tako polna, kakor ta dan.

„Slavec“ je res pokazal, kako naj bo cerkveno petje; gotovo pa je tudi, da kaj tacega ni moč napraviti na vsakem kraji, ker manjka pevskih moči. Smém reči, da je „Slavec“ ta dan v Gorici zmagal — na polji cerkvenega petja in godbe.

Po sv. maši je bil občni zbor „Slavčev“ v čitalnici. Vdeležilo se je tega družega zborovanja mnogo več udov, kakor pri prvem zborovanji. Predsednik Hafner in tajnik sta omenila v svojih sporočilih o delovanji društvenem, blagajnik pa o stanji društvene kase. Vsi govori in vse sporočila so bile sprejemane z veliko pohvalo, in društvo je bilo s prešnjim odborom zadovoljno, kar je pokazala volitev. Izvoljeni so bili namreč na svét prof. Povše-ta skoro vsi ravno tisti odborniki, ko so do sedaj dobro vodili društvo.

Po sprejetih še nekterih družih nasvetih bili so izvoljeni za častne ude p. n. gospodje: Dr. France Witt, škof Strosmajer in skladatelj Jenko.

Društvo „Slavec“ šteje okoli 240 udov, nekteri so ustanovniki, drugi podporniki, tretji pevci. Stanje blagajnice je vgodno, in če se vse zverši, kar je bilo sklenjeno pri drugem občnem zboru, bo drugo leto življenja „Slavčevega“ še lepše, kot je bilo prvo.

Iz Rusije vé eden slovenskih časnikov, da Ruskinja, neka gospá A. K., je dopisovalka na Serbskem za ruski časnik „Novo Vreme“. Ta ženica pa ne piše samo o vojski in serbskih junaštvi, ampak tudi o nekatoliških

in katoliških duhovnih, in našla je, da serbski narod svojim duhovnom kaže spoštovanje, pa „ne tako hinavskega spoštovanja, kakoršno kažejo Poljaki svojim „ksenzom“ (katoliškim duhovnom), ampak spoštovanje odraslih sinov k svojim otcem“. (Škoda, da ta ruska modrost ni popisala, kakošno je tisto „hinavsko“ in kakošno uno „odraslih sinov spoštovanje“.) Vidi se iz tega, da so se tudi nekatere ruske babnice napile fanatiškega sovrašva, s kakoršnim Rusija preganja in tare uboge katoličane. Naj bi potovala ruska pisateljka tudi v Sibirijo in poročevala v „Novo Vreme“, kako tam pregnani katoliški škofje in duhovni vsega hudega ginejo zato, ker so zvesti ostali svojemu Bogu in svoji veri. Poročevala naj bi ruska babelka, kako so pred malo meseci ruski turčini katoliške zedinjence streljali, kako celo srenjo po noči zmerzovati silili, ker niso hotli postati izdajavci svoje vere. Katoličani nimamo nikjer prijatlov, tudi pri svojih bratih ne, velikrat ne pri svojih lastnih sovercih, ker postali so izdajavci, — zato ne, ker nam ni prva reč ne mesenost, ne narodnost, ampak resnica, česaravno ne naroda in ne narodnosti ni noben drugi ohranil, kakor zvesti katoličan. „Trademini autem a parentibus, et fratribus, et cognatis, et amicis, et morte afficient ex vobis: et eritis odio omnibus propter nomen meum.“ — To je: „Izdajani pa bote od staršev in bratov, od sorodnikov in prijatlov, in morili jih bodo izmed vas: in bote od vseh sovraženi zavoljo mojega imena“. Tako je napovedal Jezus. (Luk. 21, 16. 17.) Pristavil pa je nedolžno preganjanim v tolažilo: „Pa las vam z glave ne bo poginil. V svoji poterpežljivosti bote ohranili svoje duše.“ (Ravno tam vv. 18. in 19.)

Ko sem do tod spisal, stopi kakor nalaš vea sterpinčen ruski Poljak v sobo in prepričal sem se po malo besedah in natankem pregledu pisem, da ta revež je velik terpin in resničen mučenec ruske goropadnosti. Redovnik — ski v L. na ruskem Poljskem, zavoljo svoje katoliške vere preguan iz kloštra in domovine, je popotoval v Rim k svojemu višemu predniku (redovnemu generalu) iskat tolažila in pomoči. — Na vprašanje, zakaj da ni v Rimu ostal, je odgovoril: Tudi v Rimu nimajo nič; vlada jim je vse vzela, živé le o tem, kar tako kaj dobé in kar jim dajo sv. Oče Pij IX. — Pa je vender prejel kako tolažilo? — Tako le tolažilo: Na očitni cesti so ga napadli neki ljudje (kazal je, kakor bi bili imeli neko znamenje na roki), ki so ga pretepali, oropali pisem (certifikatov), mu roko zlomili in kričali: „Papista“, notri z njim! Naznanil je to pri policiji, tam pa so ga psovali in niso nič k temu storili. Pristavil je, da v Rimu je preganjanje, kakor na Ruskem. — Povedal je tudi, da v V. na gornjem Laškem so imeli grad, ki ga jim je bil daroval Radecki; italijanska vlada pa ga jim je zdaj prodala. — Omenjeni terpin, že enajst lét v redu na ruskem Poljskem, je bil poprej že iz verskih vzrokov od ruske vlade zapert na terdnjavi. Od svojega škofa ima spričevanje, da je neomadežan v svojem življenju, kar tudi vse druge okolišine kažejo. Iz ozira na njegovo prihodnjo mogočo zgodo ali nezgodo njegove osebe ne kaže natančneje pojasnovati.

Misijonske sporočila r. P. Valjavca.

VI.

*Materni jezik. **

Koliko moč ima dandanes materni jezik, sosebno med slovanskimi narodi, vidiš celo na železnicah.

*) Ta oddelek je nekoliko dolg, pa zarad posebne tehtnosti ga nikakor ne kaže ločiti, ker vsak bo želel konec vediti, ko bo začel brati.

Po stari navadi hodimo „mi čerenci“, kakor nas imenujejo nasprotniki naši, v vozove, kjer se ne smé pušati duhan; ker v njih je manj popotnikov in zložniše za vse. Misleč zložno mesto dobiti, stopim necega dné, ko se imam iz Ljubljane k tovaršema na misijon odpeljati, na ljubljanskem kolodvoru pred dostavnika in mu rečem: für Nichtraucher II. Class! Pelje me konduktér k necemu takemu oddelku. Gosposke ženske gledajo skozi okno, in tako konduktérja z menoj vred od sebe odganjajo. Ravno komej sem se memo njih v voz prederl. Vidilo se jim je, da jim moja pričujočnost nič kaj po volji ni. Ali jaz zato, se vé, če bi bil prav hotel, ne bi bil mogel prašati; kajti potreba je bila, kaj hočeš? ... Kjer je vse polno, se mora z vaacim popotnim slehern zadovoliti. In tako je to poljsko plemstvo tudi mógló poterpeti z menoj. Mlad plemić s svojo mlado ženo in svakinjo me gleda, nič ne reče. Čez en čas začno poljski govoriti, jest pa svoje duhovne ure (brevir) moliti. Še bolj me gledajo, čeblijajo pred mano. Ko brevir skončám in rožni venec odmolim, se oberne plemenitaš meni ob levici in me vpraša nemški: wie heisst dieser Fluss? Odgovorim mu poljski. Še par drugih prašanj v kratkih poljskih stavkih odrežem — in glej ko bi trenil, je ves voz sama prijaznost in dvorljivost, kjer sedim. Prav prijateljski, prav po domače smo potem govorili in večino le od vere. Imel sem priložnost paznim ljudém povedati marsiktero resnico sv. vere, ki je bila serčno in hvaležno sprejeta. Torej nikdar maternega jezika ne taji, česaravno si svetoderžavljjan (kozmpolit).

Ne dolgo potem se peljem k našemu verlemu prijatlu, pokojnemu g. Brencetu, ki je začetnik naše knjigarne, na U n e c. Spet grem v voz za nepubalce. Najdem v njem bogataški kozuh. Kdo, si mislim, pride v voz? Stopi v njega starikast, visok mož sivkaste brade. Ko hlaçon odderdrá, se začneva gledati in govoriti. Da je vlaški svečenik, sem vidil, a da je (razkolniški-geráki) vladika (škof), sem še le iz njegovih ust spoznal. Mikalo me je v razgovor s starovérskim škofom se spustiti. Govorica je bila začeta nemški — od vremena itd. — dolgočasno dovolj. Razodene se mi, da je Z...ški vladika. Berž rečem: „I ja govorim serbski“. Na te besede se starčku lice ujasni, in koj sva si znana postala tako, da sem se derznil ga reči prašati in z njim pogovarjati se odkrito, kakor bi bil njegove vere in na enaki stopinji s škofom. Nič se mu ni čudno zdelo to moje naravnostno ravnanje z njim. Kar sem ga vprašal, mi je vse odgovarjal prijazno ko dobremu prijatlu svojemu. Speljal sem ga lepo na vérske reči, kajti davno že sem želel kaj zvediti iz ust vladikovih, o tako imenovani „pravoslavni veri“ kaj slišati pravega: koliko se loči teorija od prakse (nauk od djanstva).

Kaj menite, začne starček sivolasi, kako se vam bo skončal ta vaš vesoljni zbor v Rimu? Ilustrissime, prav dobro, odgovorim. In nezmotljivost papeževa? Je za nas in za vas naj večja dobrota. Da se nam le kmalo za vérski stavek razglasi, bi bilo želeti. Imamo tudi upanje, da se bo, ker je večina škofov za razglasenje. — Ali se ne bojite razkolništva v cerkvi vaši? — O nikakor ne. To, kar se bo razglasilo, je že davno, je zmiraj veroval pravi katoličan... to za nas ne bo nič novega. Vidite, Reverendissime, bil sem pred kratkim v Ljubljani in tu sem imel priliko se tega prepričati, namreč, da bo to le še katoliško vero poterdilo, ako se za vérski stavek razglasi: papež je v tem, kar vero in pravje tiče, nezmotljiv; ne bo pa razkolništva zbudilo, česar se vi bojite. Rekla mi je namreč neka oseba: Ako se v Rimu sklene, da se papež nikdar zmotiti ne more, bom verovala, toda težko, ker papež je tudi človek in more grešiti in je kateri tudi grešil... Ne tako, ji odgovorim, ne bo se to za vérski stavek razglasilo,

da je rimski papež brezgrešen; samo to se bo sklenilo: vidni poglavar Kristusove Cerkve je v tem, kar se tiče vere in npravja (keršanskega življenja in obnašanja), nezmotljiv, to je, rimski papež bo, kakor je nekdanj, tudi zdaj pravil: to je Kristus učil, tega ne, tako življenje je keršansko, tako ne. — E, to smo pa že vedno verovali, mi odgovori, tega ni treba določevati. — Pa to (rečem) se bo še zdaj določilo v zboru za vérski stavek, do zdaj še ne bi bil krivoverec, ko bi tega ne bil veroval; ali odslej naprej, če to določijo v Rimu zbrani očetje, bo tudi tak krivoverec. — O to pa verujem, pravi ona, to so nas že otroke učili, nad 50 lét sem stara že, ali to sem vedno verovala. Tako prečastni naš prosti rod. Se je li treba tedaj bati razkolništva pri tacih izjavah? Sreča, dobrota naj večja bo za ljudstvo našega veka razglašeni ta stavek, ko se vse po svetu meša, in se že več ne vé, kaj je pravo, kaj je napčno, česa se je treba deržati, kaj zavreči. Ali ni treba, da vsaj eden, da glava vé, kaj je verovati udom, ktere zdaj vsak slepár begati smé v naši novi dobi? Vladar in kmet, visoki in nizki se bo vedil kam oberniti v prihodnje, ko bodo vstajali krivi preroki zoper Kristusa in njegov nauk in bodo govorili: glejte tu je Kristus, tu je prava cerkev, tu je češenje vaše. Vedil se bo, pravim, slehern katoličan kam obračati, kjer bo zvedil resnico in pravi Kristusov nauk vsaki čas. Dozdaj bi mu vsakter reči mogel, ki bi rekel, papež je nezmotljiv: brate, je-li tvoja terditev taka vérski stavek? Je-li to razglasila vesoljna Cerkev, da je kaj takega učil Kristus? Če Kristus tega ni učil, ti hočeš, ti tirjaš več od mene, kakor je tirjal Kristus. — Ali berž ko se to za vérski stavek razglasí od vesoljne Cerkve, je reč dognana, je vse pri kraju. Potem se bodo vsaki čas vsih oči, vsih ušesa še bolj zvesto le obračala v vidnega namestnika Kristusovega in nihče ne bo zmoten v veri, še le poterjen bo v tem, česar že poprej ni zaničeval. Ali ni to naj večí dobrota za vsacega: vediti, da, če enega vprašam, škofa rimskega ali papeža, kaj je Kristus učil, tudi že vem, kaj vsi pravoverni rimsko-katoliški škofje učijo in učiti morajo.

Pa tudi za vas bo to dobro.... Če Bog dá, se bomo zedinili z vami po določenem tem stavku. Kar se poprej stoletja ni doseglo, se bo zdaj, „ako Bog dade i sreča junačka“, po razglašeni nezmotljivosti. Ni-li? Neke glave na svetu, menim, tudi vi v svojem „pravoslavju“ potrebujete, če ste „Kristusovi“? Ali ni mar Kristus na Petra zidal svoje Cerkve? Stalo mora vendar le imeti tudi vaša cerkev? — Pri teh besedah me pogleda vladika, sivi mož. Veliko bi bilo o tem govoriti mi reče: Kristus ni samemu Petru dal kjučev nebeškega kraljestva, dal jih je tudi drugim aposteljnom, rekoč: karkoli bote zavezali na zemlji, bo tudi zavezano v nebesih itd. — I, kaj pa potem pomenijo Kristusove besede, ki jih je rekel Petru: Ti si Peter, to je skala, in na to skalo bom zidal svojo Cerkev. Tebi dam ključe nebeškega kraljestva... kar boš Ti zavezal... razvezal na zemlji... bo tudi zavezano... razvezano v nebesih? — Vladika: Te besede govori Kristus véri Petrovi... aposteljni niso bili pod Petrom, ampak Petru enakovrstni! — Jaz: Zakaj pa se potem vedno Peter pred drugimi aposteljni stavi v evangeliju, postavim: Peter z enajsterimi? Ali: Bile so pa njih imena: Peter, Janez, Andrej itd. Vladika: To je le zavolj starosti, to pervenstvo tudi mi pravoslavni dajemo rimskemu patrijarhu, on je naj starši med škofi; ali zavolj tega Peter ni več, ko drugi aposteljni. — In besede: in ti, kadar se spreoberneš, poterdi brate svoje? Ali ne v veri? Ali ni zavolj vere Petrove molil Jezus: da ne omaga vera tvoja? Da bi ne omahovala vera Petrova. Je-li Kristus zastoj molil? Ga mar ni uslišal Oče nebeški?

Tako so razumevali prvi škofje te besede, da je rimski škof pervak v vsem, kar se tiče prave katoliške Cerkve. Klemen, tretji papež, je živel za sv. Janeza aposteljna, ali ne? In kam so se obračali kristjani? Ali do sv. Janeza aposteljna, ali do sv. Klemena neaposteljna? V Rim! To pa zato, ker so verovali, da kjer je Petrov naslednik, tam je Cerkev, tam je prava vera. Ali ne? Klemen, rimski škof ali papež, je določeval, ne pa sv. Janez, apostelj... Klemena je poslušala vsa Cerkev, ne Janeza, kadar je bilo treba kaj določiti. In vendar je bil sv. Janez starši po svojem apostoljstvu, sami spoznate. In potlej na leta, kdo je določeval v vesoljnih zborih? Kdo je izrekal slednjič za vsimi škofi in poterjeval določbe na zborih zbranih škofov: to je prava, to je kriva vera? Ni-li papež? In če papež ne vé, kaj je nauk Kristusov, kaj ni, kdo bo pa vedil? In vi, „pravoslavni“, sej ste že tudi vi to resnico spoznali, ko ste rimskega papeža pastirja vse čede Kristusove pripoznali, ni-li? Na zboru florenškem leta 1438 je vaš patrijarh zedinjenje podpisal slovesno, in z njim vsi škofje, razun Marka efeškega. Ako to pomislite, morate reči: „naša pravoslavna cerkev je takrat odpadla od vere, tedaj ni več prava cerkev Kristusova“; kajti pravi svoji Cerkvi je Kristus slovesno obljubil svojo pričujočnost do konca sveta: „in glejte, jest sem z vami do konca sveta“. —

„Prosim“, mi seže škof v besedo: „Marko efeški nije podpisao; pravoslavni škofje in cesar, ki so bili nekako primorani, so podpisali, ker so se bali Turka nadjaje se, da jim bode papež pomagal iz zadrege. Kakor hitro namreč so škofje se domú vernili, so preklicali to zedinjenje ter se združili spet z Markom efeškim, kterege latinci niso mogli premagati.“ — Ali, prevzvišeni, niste brali Kanizličeve knjige „Kamen smutnje“ (pohujšanja)? Ali ni mar tam brati, da je bil Marka efeški premagan od vsih strani, in sicer takó, da ni mogel čisto nič več odgovoriti? Učeni Gerk Bessarion sam spričuje, da je nauk od sv. Duha, ki se izhaja od Očeta in Sina, kakor nas uči rimska Cerkev, pripoznan od svetih očetov. Tega nauka so se z njimi vred deržali vsi škofje in tudi patrijarh in zedinili so se pošteno v vsih točkah. Ako tedaj drugač verujete in učite zdaj, niste več v pravoslavni stari Cerkvi, temuč odpadli ste od prave vere, akoravno terdite, da ste še v nji. Kristus je le svoji, tedaj pravi Cerkvi obljubil, da ostane pri nji do konca sveta. Vi se deržite svojega patrijarha Carigraškega, kakor se deržimo mi rimskega papeža in pravite, da je uni, ne pa ta, vaš poglavar, pri katerem, pravite, da je sv. Duh. Focij je drugač veroval, kot njegov naslednik l. 1439, kteri je vse verske stavke, o kterih so se takrat prepirali, slovesno poterdil. Očitno ste tedaj odpadli od prave Cerkve Jezusa Kristusa, tega ne morete tajiti; naša rimsko-katoliška vera pa je še ravno tista danes, kakoršna je bila ob času sv. Petra, pravega papeža. Mi sami moremo reči: Kristus je bil z nami do današnjega dné in bo do konca sveta pri nas ostal.

Tudi mi imamo „kamen smutnje“, mi odgovori vladika, ali drugačega kot vi..., vi katoličani imate prenarajene, pokažene djanja (acta). Focij drugač govori o razkolništvu, kot vi katoličani. — Mi katoličani, prevzvišeni, dobro vemo, da je Focij ves zbor popisal, vemo pa tudi, da je pokažene djanja vrnil. Dobro nam je znano, da Focij ni ravnal pravično, ali resnica, milostni gospod, resnica se mora iskati in pozvediti, mu odgovorim.

Ali kje vendar bomo zvedili in našli resnico, ker vi katoličani terdite, da jo imate in mi tudi terdimo, da naše „acta“ so prave? Pojdite v Rim, Illustrissime, tam

najdete resnico... zakaj pa niste šli v Rim, da bi se tamkej porazumeli?

Na to moje vprašanje odgovori: „Ko bi bil vaš papež drugač nam pisal, kakor nam je, bi bilo mogoče kaj. Tako pa, ko se on za glavo našo ima, ga mi ne bomo spoznali. On je naj starši škof, to je res, ali glava on ni nas pravoslavni, mi imamo svojo glavo v Carigradu.“

Ste-li torej v pravi zvezi z njim? Je-li vas on izvolil škofa? prašam. — „O ne, samo ime je. Pri nas škofje sami izvoljujejo vladike.“ — Od koga, prašam dalje, dobivate pa cerkveno oblast (jurisdikcijo)? Car, svetovni človek, vam vendar ne more dajati v duhovnih zadevah pravomočja? Ker nobeden tega ne more dati, kar sam nima; škofje pa tudi ne, tedaj nimate pravomočja.

Pri teh besedah mu je zastala govorica... ljudje, žalibože, so nas razdvojili, ne pa Cerkev! — Na to jest: „Bog daj, da bi se spet zedinili. Zediniti nas pa nobeden drugi ne more, kot papež, ki je glava sv. Cerkve. Upam, da verski stavek o nezmotljivosti papeža, ki se bo v zboru kmalo določil, bo naj zdatniši pripomoček k temu zedinjenju. Mi Slovenci že dolgo molimo za vas, svoje brate, da bi se zedinili; bratovščina sa. Cirila in Metoda ima na tisuče udov, ki molijo v ta namen vsak dan. Veliko bratov Bulgarcev smo že zmolili, tudi vas, verle Dalmatince in hrabre Serbe nam bo ljubi Bog še dal!“ — „Da Bog dao“, mi iz serca odgovori stari vladika, ki me je ginjen poslušal. Vendar se meni zdi, odgovori še enkrat vladika, da nas bo ta novi verski stavek še bolj razdvojil, kakor do zdaj. Nikakor ne, premilostni gospod, ker tudi vi potrebujete v svoji cerkvi, da ne razpade popolnoma, neke glave, posebno pa zdaj v tako brezvérskih časih, ko tudi po vas že bijejo in mahajo sovražniki. V resnici ste tudi vi, staroverci, že razdvojeni. Vi pravite, da ste „neodvisni od Carigrada“; da imate svojega serbskega patrijarha v Karlovcih, ki je ravno tako neodvisen od Carigradskega patrijarha, kakor vi! Še več! Sedanji patrijarh Carigradski privoli Bulgarcem lastnega patrijarha, ki je tudi samostojin. Tedaj so vsi neodvisni, vsi samostojni. Vsak je Peter. Ako je pa tako, pa tudi ni več cerkve Kristusove med vami, ker nimate ne glave (Kristusa ali njegovega namestnika, rimskega papeža), ne Kristusovega pravomočja (jurisdikcije). Toda, kakor sem že rekel, tudi vi potrebujete glave in pravomočja Kristusovega. Ta glava je pa rimski papež: „ti si Peter, skala, in na to skalo bom zidal svojo Cerkev“... le on ima pravo viši cerkveno oblast: „tebi dam ključne nebeškega kraljestva“. Pod rimskim papežem se nikdar ne bote motili v sv. veri, ker on je bil vedno in je še zdaj nezmotljiv v tem, kar se tiče vere in nrave; zato pravim, da bo ta verski stavek, ki se ima zdaj določiti, tudi za vas pravoslavne k otenju, tudi za vas naj večja dobrota. V rimskem papežu dobite namreč pravo glavo in pravo cerkveno oblast Kristusovo, ktera več velja kot vsi fermani turškega in kot vsi ukazi ruskega cara. Zdaj vam „sinod“ zamore vse uzeti, turški car vam vse zabraniti; ako se pa deržite Rima, ostanete škof, imate cerkveno oblast (pravomočje) čez svojo čedo tudi v ječi in v železji. Ako se deržite nezmotljivega papeža, vas nobeden, ne sinod, ne padišah, ne kak keršen cesar ne more obdolžiti krivovere. Ako vas kaka ovčica vaše čede vpraša: Kaj moram verovati, kaj je učil Jezus Kristus? ji zamorete tudi vi reči: iz svetega evangelija ne morem prav spoznati, kaj je učil Jezus — glejte, tu imate rimskega papeža, on vam bo povedal, kar je učil Jezus. Ali to ni naj večji dobrota za vas pravoslavne?

O, prevzvišeni, vém dobro, da vam je težko vse

to verjeti; toda molitev vam bo pomagala, sv. Duh vam bo dal svojo luč, da vidite in spoznate pravo sv. vero. Potem vas ne bo težko stalo, verovati vse, kar je učila prava sv. Cerkev do današnjega dne, kar so vaši lastni nar bolj razsvitljeni možje že od nekdanj verovali, na priliko sv. Anastazij, sv. Janez Zlatoust, sv. Gregorij, sv. Bazilij itd., ki so bili vsi katoličani in ki so rimskega papeža spoznavali za glavo sv. Cerkve, ki so verovali, da je nezmotljiv in da ima naj viši cerkveno oblast čez vso čedo Jezusa Kristusa, čez jagnjeta in ovce.

„Bog dao, Bog dragi dao“... so bile vladikove zadnje besede, „da se svi Slaveni svedinimo“. Molite tudi vi pravoslavni, mu rečem, da se zedinimo — in še enkrat se bo glasilo in veselo prepévalo: Naj se veseli nebo in zemlja... zid, ki nas je delil, je padel; en Gospod, ena vera, en kerst, po vsi ogromni Slaviji!

Nisem ne modroslovec in ne bogoslovec — ali reči moram, da se vladika ni ganiti mogel več. Kakor jagnje je postal krotak in me popraševal po misijonih in hvalil način, čedo prenoviti po navodu duhovnih vaj sv. Ignacija. Ko pridem na Rakek, je vstal, mi bratinsko roko podal in se ločil z besedami polnimi naj večega spoštovanja, ter rekel: Bog daj, da se zopet svidimo, da ne bi to svidenje bilo zadnje! — Stal je ginjen pri oknu, dokler mu nisem zginil spred oči. Bog daj, da bi premišljeval resnice, ki sem mu jih odkrito drobil, da bi, če préd ne, vsaj o smertni uri prišel v naročje prave vere Jezusove!

Razgled po svetu.

V Fraskatu na Laškem se je prav živo pokazalo, da lazi-liberalizem ni za nič družega, kakor da poštene ljudi draži in trinoži, nepoštenim in brezbožnim pa potuho daje. Hudovoljna prepoved procesij je tam svoj sad razodela. Po zasramovanju papeža, pravi „Unità“, se prestopa k zasramovanju in zverinskim silovitostim zoper Jezusa samega v naj svetejši Skrivnosti. „Voce della Verità“ popisuje djanje, ki se je godilo v Fraskatu 22. avgusta in je naj glasnejši dokaz, kakošno spoštovanje vestne svobode vživajo svobodni deržavljeni pod Nikoterom. Povzamemo iz te ostudnosti le nekoliko bistnišega.

Nesena je bila omenjeni dan sv. Popotnica k naj bolj nevarno bolnim — po prosti šegi, kakor se nosijo vse Popotnice brez zvončkarja, ker slovesni način (in fiocchi) prepoveduje tista framasonska postava, ki je Jezusu Kristusu nevošljiva za nekoliko več časti. Za sv. Rešnjim Telesom gre veliko ljudi, na kar se pa postava ne ozira. Ni se pričakovala kaka demonstracija od predstojnika za očitno varnost, kateri pa je spremljal pobožno opravilo in je po žandarmih s silo razganjal obilno množico spremljajočega ljudstva. To pa je zbudilo krič in hrup, ker množica je pri tolikem bogoskranstvu (infamiji) le še rastla in od vsih strani z vso živostjo razodevala svojo nejevoljo. In ko grejo dalje po mestu z vso pobožnostjo, glej! kar nepredvidoma nasproti stoji častnik z oboroženo kompanijo pešcev. Z osornostjo, ki jo list noče popisati, prime duhovnega pastirja za roko, s katero je deržal sv. Rešnje Telo, in mu ukaže, da naj gre spod nébeza (pod kakoršnim se smeraj Popotnica k bolnikom nosi). Serčni duhoven pa mu je odgovoril, da naj spoštuje sv. Rešnjo Telo. Častnik se spomni, da je predaleč segel, obstoji in mu naznani, da mora iti samo pod solnčnikom (ombrellino), potem pa začne pričujočim z zgovornostjo bajonetov skazovati, da naj se poberó, češ, le dva s svetilkami smeta spremljati.

Vsak si more misliti, kak udarec je bil to za toliko množico ljudi, posebno za mnoge gospé in gospode, ko jim je s vojaškim žuganjem ter silovito branjeno, da ne smejo več spremljati Jezusa Kristusa v naj svetejšem Zakramentu. Po vsih ulicah se zbudí zdihovanje, ki se izide v glasni vesoljni jok! Drugi so spazili, da gre baldahin nazaj brez sv. Rešnjega Telesa, in slišali so se taki glasovi, ki ne smejo do ušes liberalnih draživcev. Kolikor bolj neverjetno je počenjanje zoper Najsvetejšo, toliko več nenavadne nejevolje se je razodevalo. Treba je bilo te ljudi viditi, kdor je hotel vediti, kaj se pravi narod v njegovi veri psovati. V trenutku je bilo silovito ljudstva pred cerkvijo pričakujočega s toliko krivico razžaljenega Zveličarja, „bil je ves Fraskati v cerkvi“, in začeli so na ves glas „Te Deum“ (zahvalno pesem) peti. Iz cerkve gredé so na vso moč vpili: „Viva Gesu Cristo, viva il Sagramento! (Slava Jezusu Kristusu, slava sv. Rešnjemu Telesu!) „Kaj se je po vsem mestu govorilo, kaj klicalo, kako se zaznamovala (definirila) dandanašnja vlada iz vsih ust, je ložej misliti si, kakor pa razlagati.“ — Kdo tedaj hujska, kdo draži dandanašnji mirne narode?

Drobne novice. Ruski general Skobelev je bil z vojsko zagnán zoper Karakirgize; nasledek vojevanja je, da sta se dva rodova podvergla, zoper tretjega se še bojuje. Bo pa spet Anglež pisano gledal. — Turki so zopet enkrat dobili novega sultana Abd-el-Hamid-a, namesto bolehnega Murad-a, ki je v malo tednih obsultanil ter bil odstavljén. Ko bi se ne bila zbudila serbaturška vojska, ki toliko kervi stane, bi se v sedanjih sultanskih zmešnjavah najberže turčini sami med seboj topli, kar bi bilo Turčijo poprej razdjaló, kakor pa tuje orožje. — Kakor v politiskem, tako je tudi v natornem obnebbi vse v rogovilstvu. Po Francoskem so razsajali strašni viharji in so storili velike nesreče. V Puylobier-u je strela ubila neko ženo v hiši, v Trets-u nekega mladčenča, v Nimes-u dva človeka, v Nancy-u republikanskega poslanca Kamila Claude-a.

Cvet in sad zveste molitve.

Prošnje.

Št. 1. Iz Ljubljane. Oseba, ki je v službi veliko terpela, zdaj že dvé leti čedalje bolj boleha in ne more se z nobenimi zdravili ozdraviti. Z živim zaupanjem se torej priporoča v bratovsko molitev, da bi se na milostne prošnje Naše ljube Gospé presv. Šerca še znebila nevarne bolezni, če je Božja volja.

Št. 2. Iz Metlike. Žena, ki se je pri vožnji poškodovala in veliko terpi, se udom bratovšine naše ljube Gospé iskreno v molitev priporoča za voljno poterpljenje in ljubo zdravje, če je sv. volja Božja.

Št. 3. Vse p. n. ude bratovšine „Naše ljube Gospé“ prelepo prosim, naj nekoliko za-me pomolijo, ako je Bogu v čast in meni v zveličanje, da se ozdravim.

—h—

bolan vradnik.

Listek za raznoterosti.

Koledar za naslednji teden.

Kimovec. — September.

10. Nedelja XIV po binkoštih. Evangelij: „Nihče ne more dvema gospodoma služiti.“ (Mat. 6.) — Pre-

sveto ime Marije Device. Popolnoma odpustek do prihodnje nedelje. — Sv. Nikolaj Tolentin, spozn. iz reda pušavnikov sv. Avguštin. † l. 1308. — Sv. Pulherija, cesarica in devica. (Beri daljši popis v Danici lansk. l. List 36.)

11. **Ponedeljek.** Sv. Daniel, prerok, njega praznik se v naši škofiji danes obhaja, v rimskem koledarji pa se njegov spominj obhaja 21. mal. serp. (Glej tam kratki popis.) — Sa. Prot in Hijacint, brata, služabnika sv. Evfemije, sprič. v Rimu, sta bila pod cesarjem Galijenom mučena in obglavljena, ker nista hotla malikom darovati.

Danes je zadnji krajec ob 5. uri 18. m. zjutra.

12. **Torek.** Sv. Avtonom, škof in sprič. v Bitiniji na Jutrovem, kamor se je bil umaknil grozovitemu preganjanju pod cesarjem Dioklecijanom iz Laškega; tam je veliko malikovavcev spreobrnil, poslednjič pa je bil med sv. mašo pred altarjem od zdivjanih ajdov umorjen. — Sv. Gvidon, spozn. (Gl. Danico predlanskega leta. List 36.)

13. **Sreda.** Sv. Filip, sprič. v Aleksandriji na Egiptovskem, oče sv. Evfemije device, se je bil po prejetem sv. kerstu odpovedal županstvu, njegov naslednik Terencij pa ga je ukazal z mečem umoriti. — Sv. Notburga, dekla in devica na Tirolskem. (Beri mikavno zgodbo v Dan. predlansk. l. List 37.)

14. **Četertek.** Povišanje sv. Križa. (Beri zgodbo v Dan. predlansk. l. List 37.) — Sv. Krescencij, deček in sprič. v Rimu, sin sv. Etimija, je bil pod cesarjem Dioklecijanom ob glavo djan l. 303.

15. **Petek.** Sv. Nikomed, mašnik in sprič. v Rimu, ni hotel darovati malikom, zato je bil grozovito mučen pod cesarjem Domicijanom leta 90 po Kr. — Sv. Porfirij, igravec v gledišu, se je dal vpričo cesarja Julijana odpadnika v gledišu norčevaje kerstiti, pa po neskončni milosti Božji razsvetljen je jel Kristusa spoznavati; cesar mu ukaže glavo odsekati. — Sv. Niceta, slavni mož in sprič. izmed gotiškega naroda, je bil na povelje kralja Atanariha sežgan leta 370, ker ni hotel malikom darovati.

16. **Sabota.** Sv. Kornelij, papež in sprič., je bil pod cesarjem Decijem v Rimu mučen in ob glavo djan leta 252. — Sv. Ciprijan, škof in sprič. v Kartagini na Afrikanskem, mož slavne učenosti in svetosti, je bil pod cesarjema Valerijanom in Galijenom preganjan, poslednjič pa obglavljen leta 258. — Sv. Ljudmila, vdova, stara mati in učenica sv. Venceslava, pemskega vladarja, je bila na podpihovanje svoje sinuhe, ajdovske Drahomire, zadergujena l. 927. — Sv. Evfemija, devica in sprič. (Gl. daljši popis v Dan. lansk. l. List 37.)

Iz Ljubljane. V Alojzijevishe so sprejeti: V 5. razred: Rozman Ignacij, Žirovnik Jože; v 4. razred: Elbert Jože, Šinkovec Avgust; v 3. razred: Globočnik Edvard; v 2. razred: Česenj Andrej, Gostiša Franjo, Klinar Viktor, Kostanjevic Jože, Košenina Peter, Kuhar Andrej, Oblak Ivan, Štarinski Nikolaj, Verderber Alojzij, Vovk Jakob, Keržišnik Jože.

Iz Idrije v „Poslanem“ gg. jurista Lapajne in Štajer ondotnemu prebivalstvu naznanjata, da nabirke, kar jih je po stroških za slovesno cerkveno opravilo za zmago nad Turkom ostalo, bodo poslali za ranjene na jugoslovanskem bojišču.

V Gorici je l. t. m. po kratki bolezni umerl preč. g. Anton Kumar, mnogozasluženi vodja in učenik v napravi „zapušenih dečkov“ v Gorici skoz 17 lét. Bil je blaga duša. Bog mu daj večni mir!

Shod društva sv. Cecilije v Gradcu močno hvalijo; naš gosp. dopisnik za prihodnjič obeta sporočilo.

„Herders Conversations-Lexikon, kurze aber deutliche Erklärung des Wissenswerthesten aus dem Gebiete der Religion, Philosophie, Geschichte, Geographie, Sprache, Literatur, Natur- und Gewerbekunde, des Handels, der Fremdwörter etc.“ To koristno in hvale vredno delo, ki smo ga že unkrat omenili, je pred 20 leti prišlo pervikrat na svitlo in že davno čisto pošlo; zdaj pa ishaja v drugem predelanem natisu, ter bo zapored v 50 zvezkih po 30 kr. prišlo na svitlo. Vsaki mesec pride po 1 ali po 2 zvezka, ter si ga more vsak napraviti slegoma in po malih stroških, kar bi bilo mnogim na enkrat pretežavno. Nam je delo znano že iz prve izdaje, zato ga z dobro vestjo hvalimo; priporočujemo ga pa še zlasti zato, ker je izdelano s keršanskega ozira in ga smé vsak katoliški učenec, rokodelec itd. rabiti brez skerbi za svojo vero in čednost. Dandanes je naučni slovník za vsacega, ki se le kolikaj pečá z branjem, s vedo, učenjem, politiko itd., skor neizogiben pripomoček, in sreča res, da takega imamo, ki se smé priporočati. Zakaj kakor je v slovetvu dandanašnji veliko pohujšanja, laži, smót, brezvéststva, nevéststva itd.; takó take spake prehajajo tudi v naučne slovníke, ako niso obravnavani iz keršanskega ozira. To bodi v spominu tudi učenim Slovencem, ako bi kdaj prišlo do izdelovanja naučnega slovníka, ker le takrat ga bodo katoličani priporočevali, ako bo izdelan na katoliškem stališu, kakor je n. pr. „Herderjev“. — Naročuje se pri Ulrich-u Moser-ji, „Buchhändler in Graz, Bischofplatz“. Dozdaj je na svitlem 12 sošitkov. Zadnja beseda je „Concurrrenz“.

V Rimu je umrl preslavni bogoslov P. Janez Perrone, iz Jezusove družbe, star 82 lét. Rojen je bil v Chieri na Piemónškem l. 1794; študiral je v Torinu in ondi postal doktor bogoslovja. Leta 1815 je šel v Rim, in ko je bil Pij VII zopet vstanovil družbo Jezusovo, je bil Perrone med prvimi, ki so se ji posvetili. Bil je profesor za bogoslovje v začetku v Orvietu, potem v Rimu, učil je v „Collegio Romano“ do l. 1848. Leta 1835 je pričel v posnetku na svitlo dajati svoje poduke, ki so doživeli čez 40 natisov. L. 1848 je prihrumelo rogovilstvo, ki nikogar pri miru ne pustí, in je tudi ponižnega muha pregnalo iz njegove celice. Bil je jezuit, — zato: na ulice in v pregnanstvo z njim! Sej: liberalstvo boje vedo spoštuje?! Odšel je Perrone na Angleško, dokler je rovarstvo bučalo po Laškem. Tam so mu bile njegove učene dela pridobile veliko spoštovanje, imel je mnoge razgovore s protestanškimi pastori, ki so priznavali njegove velike zasluge. Povernivši se v Rim je med drugimi imenitnimi nalogami od papeža imel prav veliko opravila pri pripravi za razglašenje neomadežanega spočetja. Postal je rektor Rimskega kolegija in ni jenjal braniti katoliške vere s svojimi spisi. Bil bi dosegel lahko naj viši cerkvene časti, pa njegova ponižnost ga je od njih zadrževala. Za Pija IX je zguba tega učenega moža velika žalost. Obračal je v Božjo čast velike svoje talente: Bog mu daj večni mir!

Anglež si izmislil vsacega treska. V Woolwich-u (r. Vulvič) so undan zložili torpéd nove šege in nenaadne mére. Nova reč tega vojnega stroja je mašina na zrak, ki stroj zažene k sovražnemu brodu. Stroj v teku ima samo 40 liber teže, in je močan za 40 kónj po parobrodski moči. V raznih poskušnjah se je skazala naglost tega novega torpéda po 20 milj na uro. — Marsikdo še morebiti ne vé, da torpédi so podvodne posode ali zabojski, napolnjeni s tako strelno robo, ki je zmožna sovražne barke razsuti; večidel jih nabijejo s strelno

pavolo. Torpede poženejo ladijam naproti, ali pa jih priterdijo pod vodó ob zavetniku. Sprožijo se po svoji vravnavi ali kadar zadenejo ob sovražni brod, ker potres vname občutljivo vnetno pripravo, ali pa jih zažgó s suhega po elektriški iskri, ki jo spusté, kadar vojni brod pride nad torpéd. Torpédni člani, ki po nekoliko gredó pod vodó, s pomočjo dolzega droga spravijo torpéd do sovražne barke, ter se sproži po terčenji ali pa po elektriški iskri. — Tako dandanašnji svet vse pokončuje, nobena reč ni varna pred sovražnikom in človek je človeku naj večí rabelj in trinog, ki bi mógel biti naj večí prijatelj, varh in pomočnik. Ljudje vse iznajdejo, samo tega ne morejo iznajti, da bi med seboj v miru živeli, kar edíno bi bilo znamnje olike in napredka. In kar jih vojska premalo pokončá, se pa še sami med seboj koljejo in pobijajo — ostudneži!

Z bojišča se sliši o vednih hudih bitkah, in v tem trenutku kaže, da na Črni gori in ob Moravi Turki napredujejo. — Strašno Turki ljudi pri pobiranji desetine zdaj terpinčijo v Bosni. Pripodí se po 40 rakiije pijanih vladinih turkov, vsak še s svojim hlapcem in vsi na konjih. Tu morajo ljudje skup nositi oves, seno, žganje, kokoši, jajca, maslo itd., da vso to derhal pasejo, kamor se pridere. Zdaj, ko vlada sama desetino pobira, je še veliko veliko hujše, kot je bilo prej. Cenijo samovoljno. Kdor denara pripravljene nima, hajdi na tla z njim; en turčin mu sede na noge, drugi mu pa počepne na glavo, tretji ga maha s „kolcem“. Kneza (župana) huje tepejo kot druge, vlaha (razkolnega gerka) huje kot katoličana. Kako te pijane zveri delajo s kristjani, to je strah! Večkrat bolj v samotnem kraju koga ubijejo, pa se jim nič ne zgodi, ker turške priče ni, kristjanska pa nič ne veljá. Ker je zdaj vse vojaštvo v vojski, so enaki tolovaji po deželi še bolj prederzni.

Neki Blaž Placidi je v Rimu sklical tabor, na katerem so potestirali „zoper zvezo Vatikanovo s Turkom.“ — „Unitá“ pa 6. t. m. odgovarja na to: „Quest' alleanza è una sciocca calunnia.“ To se pravi: „Ta zveza je neslano obrekovanje.“ Biaggio Placidi naj si zapomni, da ne papež d'anes, ampak Piemont pred 20 leti je bil zaveznik s Turkom, in „križ Savojski je bil pervikrat postal podpora otomanskega mesca.“ — Te besede naj si v spomin zapiše tudi včerajšnji „Narod“. Iz tistih dežel, ki so Turka podpérale zoper Rusa, se zdaj šopirijo zoper Pija IX, češ, da on to dela! V zvezi za celoto Turčije zoper Rusa je podpisan tudi „Camillo Cavour 26. pros. 1855.“ O koliko „liberalnih velikanov“ je podpiralo Turka, česar krivičijo zdaj papeža. —

Popravek. V duhovskih spremembah zadnjega lista naj se bere: Č. g. Št. Gnjezda je dobil duhovnijo bohinsko Belo (ne: Bistrico).

Dobrotni darovi.

Za pogorelce v Logatcu: Z Grada po č. g. fajm. Umeku: od farmanov nabranih 50 gld.; gospa Malnerjeva 10 gld. (Teh 60 gld. je prejel č. g. fajm. Markič naravnost z Grada. Vr.) — Iz Kostanjevice: nabirk v cerkvi 6 gl., čast. duhovšina 10 gl. — Po č. g. Mart. Poväetu, fajm. v št. Jurji pri Kr., 24 gl. — Č. g. Ant. Kukelj 5 gld. — Župnija sv. Križa poleg Turna po č. g. fajm. Jak. Maroltu 20 gld.

Za pogorelce v Čemšeniku: Čast. gosp. A. Kukelj 1 gld.

Za hiralnico pri sv. Jožefu v Ljubljani: Gospa M. v Ljubljani 10 gl.

(Drugi dar. prih.)